Humanum
Międzynarodowe Studia Społeczno-Humanistyczne

Wydawca / Publisher:
Instytut Studiów
Międzynarodowych
i Edukacji HUMANUM
www.humanum.org.pl

24 (1) 2017
ISSN 1898-8431

Copyright © 2015 by
Humanum
All rights reserved

Magdalena Rudnicka
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Instytut Nauk Społecznych I Bezpieczeństwa, Poland
E-mail: magdalena.rudnicka@onet.eu

Kobiety terrorystki potencjalnym zagrożeniem bezpieczeństwa międzynarodowego / *Terrorist women potentially an international safety hazard*

Abstract
The article presents silhouettes of female terrorists, but also motives for their actions or ways of recruiting new fighters. The author highlights the reasons for women becoming women in the structure of terrorist groups and analyzes the motives of unlawful behavior of women. The fact is that in today's world there are significant numbers of Islamic terrorists. Therefore, it is important to pay attention to the role played by women in society and other aspects of life as well as in terrorist organizations.
Keywords: **Help, Social Work. Social Issue. Standards.**

WSTĘP

Udział kobiet w działalność organizacji terrorystycznych nie należy do nowych zjawisk. Aby osiągnąć zakładane przez siebie cele, każdy naród ucieka się do przemocy. Zamachy terrorystyczne, jak również samo zjawisko terroryzmu, stanowią część dziejów ludzkości. Jednakże terroryzm zazwyczaj jest kojarzony z reżimem, który uciska ruchy oporu, czy nawet powstaniami. Na burzliwych kartach historii kobiety zazwyczaj zapisywały się jako ofiary, ale w ostatnich latach to one często stawały się sprawczyniami zamachów terrorystycznych. W organizacjach i sieciach terrorystycznych zaczynają odgrywać coraz większą i coraz bardziej zróżnicowaną rolę. Celem artykułu jest przybliżenie etiologii wstępowania kobiet w struktury grup terrorystycznych. Analizie poddane zostaną także motywy bezprawnych zachowań kobiet. Jako główną tezę przyjęto, że nie istnieje jeden, główny motyw decydujący o wstąpieniu danej kobiety do organizacji terrorystycznej, której zadaniem jest pozbawianie życia innych ludzi. Cel autora stanowi również przybliżenie kwestii roli kobiet

w działalności organizacji terrorystycznych. Prześladowcze cechy religijne bądź społeczne w niektórych kręgach kulturowych sprzyjają wykorzystywaniu kobiet jako wsparcia ideologicznego, ale zapewne nie na wykorzystywaniu ich w roli bojowników. Zwłaszcza radykalne nurty islamskie sankcjonują udział kobiet w szeregach organizacji terrorystycznych. Dyskusyjność kobiety jako bojownika jest przede wszystkim związana z czystością seksualną. Warte podkreślenia jest to, że kobiece akty terrorystyczne przyciągają o wiele większą uwagę mass mediów, niż te, które są efektem działań mężczyzn. Implikuje to do włączania kobiet w skład organizacji terrorystycznych. Strategie, które są opracowane pod kątem zwalczania terroryzmu, charakteryzują się ignorowaniem płci jako istotnego elementu, przez co ich największa uwaga skoncentrowana jest wokół terroryzmu stosowanego przez mężczyzn. Zasadne jest, by organizacje powstałe na rzecz walki z terroryzmem, odnosiły się - zarówno na poziomie strategicznym jak i operacyjnym - także do kwestii płci.

ROLE KOBIET W ORGANIZACJACH TERRORYSTYCZNYCH. TOŻSAMOŚĆ PŁCI.

W ujęciu tradycyjnym tożsamość oznacza niezmienną jednakowość, której podstawę stanowi przede wszystkim kod genetyczny. Termin ten, używany w socjologii czy psychologii, podkreśla niepowtarzalności jednostki bądź grupy społecznej. Tożsamość jednostki tworzona jest pod wpływem panującej kultury w konkretnej grupie. Człowiek pozbawiony jest możliwości tworzenia obrazu siebie samego, koncepcji lub też identyfikowania się z kimś, jeżeli nie ma żadnej grupy odniesienia, czyli osób ważnych dla siebie oraz dziedzictwa kulturowego (Nikitorowicz, 2007: 15-17). W definicji przynależnej socjologii, pojęcie tożsamość, jest manifestowaniem samemu sobie i innym jednostkom partycypacji z elementami rzeczywistości społecznej, również umożliwieniem innym tego zidentyfikowania, zdefiniowania i rozpoznania danego obiektu dzięki pewnym cechom charakterystycznym dla danego obiektu (Olechnicki, Załęcki, 2007: 22-26). Kształtowanie osobowości jest niezwykle istotne dla ludzkiego życia - jego wartości i przebiegu, jednakże jeśli chodzi o wstępowanie do różnych grup, w tym również grup terrorystycznych, nabiera szczególnego znaczenia.

Różnice pomiędzy mężczyzną a kobietą zdecydowanie mają miejsce w kręgu zainteresowań literatury przedmiotu. Obie płcie są do siebie podobne ze względu na przynależność do jednego gatunku *Homo sapiens* (Moir, Jessel, 2003: 32). Jednakże problem przystępowania kobiet do organizacji terrorystycznych, biorąc pod uwagę różnice płci, nie był kwestią podejmowaną często w badaniach empirycznych. Mężczyzna i kobieta stanowią dwa odmienne sposoby egzystencji. Różna jest etiologia konfliktów osobowościowych między płciami, przede wszystkim należałoby wskazać na różnice fizyczne, lecz w kontekście przynależności do organizacji terrorystycznych, jako dominujące należy przyjąć różnice w sposobie przyjmowania oraz przetwarzania informacji. Różnice pomiędzy kobietami a mężczyznami spowodowane są czynnikami społecznymi jak również psychologicznymi czy biologicznymi. Pośród czynników społecznych, jako istotne można

zasygnalizować różne oczekiwania społeczne względem kobiet i mężczyzn, wytyczane z różnych stron. W celu zachowania tradycyjnych ról kobiet i mężczyzn, współczesność wytycza im nowe wymagania i obowiązki, nieraz wypierające ale często i wzbogacające sferę działań oczekiwanych w perspektywie kobiet i mężczyzn. System ról płciowych i ich wspólnych relacji ma odniesienie do wszystkich wymiarów ludzkiego życia, w tym również do bezpieczeństwa jak i przemocy politycznej (Alison, 2004: 437-463). Z tą logiczną całością łączą się także pewne wyobrażenia, które powszechnie funkcjonują w poszczególnych kręgach kulturowych. Wszelkie kultury, posiadające swój wyraz choćby w języku, przekładają się na to, co jest męskie a co kobiece, bowiem płeć stanowi kategorię o bardzo dużej wyrazistości i znaczeniu, które uwzględnia także oczekiwania w kontekście zachowań. Oczekiwania takie przejawiają się również w postaci stereotypów płciowych, odnoszących się niejednokrotnie do różnorakich cech związanych z płcią (Berko, 2010: 43). Takie stereotypy pojawiają się w medialnym wizerunku kobiety-terrorystki i sugerują pewne odchylenie od normy. Jednakże badania komparatystyczne przeprowadzone przez Karen Jacques i Paula. J. Taylora dotyczące opisu życia 222 kobiet i 269 mężczyzn powiązanych z ugrupowaniami terrorystycznymi pochodzącymi z różnych nurtów, udowadniają, że wśród kobiet nie występuje żadna abberacja. Nie potwierdził się medialny obraz kobiety niewykształconej, upokorzonej, z niemal psychopatologicznymi zaburzeniami, która wstępuje do organizacji terrorystycznej, poszukując akceptacji. Analiza badaczy przeświadcza o tym, iż środowisko społeczne może stanowić czynnik sprzyjający wstępowaniu kobiet w szeregi organizacji terrorystycznych, jednakże ważnym predykatorem może być także ich wcześniejsze zaangażowanie w życie polityczne (Jacques, Taylor, 2013: 35-44).

Kobiety wstępują do organizacji terrorystycznych, których zasięg terytorialny obejmuje cały świat i reprezentują różnorodne nurty ideowe, począwszy od lewicowych, poprzez narodowowyzwoleńcze, aż po nurty religijne, w tym także sunnickie, szyickie oraz apokaliptyczne. Również role odgrywane w nich przez kobiety są różne. Możemy do nich zaliczyć: logistyczne, rekrutacyjne, bojowników, męczenników, przywódcze a także ideologiczne. Zdaniem R. Kim Cragin i Sary A. Daly działania logistyczne to nic innego jak serwis kurierski, działania opiekuńcze łączą się z udzielaniem schronienia, odwiedzaniem aresztów śledczych i zakładów karnych, w których przebywają skazani celem przekazania im informacji, transport zamachowców i akcesoriów do miejsca docelowego. Działania rekrutacyjne związane są z bezpośrednimi kontaktami personalnymi nawiązywanymi w celu identyfikacji i werbunku nowych członków do organizacji oraz z akcjami propagandowymi, tj. tworzeniem nowych stron internetowych dotyczących organizacji terrorystycznych a także ścisła kontrola ich funkcjonowania. Rola męczennika powiązana jest z przygotowaniem zamachu samobójczego oraz jego finalizacją, natomiast rola bojownika polega na czynnym udziale w walce zbrojnej, która z reguły oparta jest na koncepcji partyzantki miejskiej. Rola przywódcza łączy się z funkcją decyzyjną w aspekcie planowania prowadzonej strategii oraz taktyki walki a także z kontekstem wykonawczym polityki organizacji, natomiast rola ideologiczna powiązana jest ściśle z wyznaczaniem

ogólnych kierunków rozwoju organizacji jak również jej bazy ideowej (Cragin, Daly, 2009: 62-64).

MOTYWY WSTĘPOWANIA DO ORGANIZACJI TERRORYSTYCZNYCH

Należy zaznaczyć, że kwestie motywacyjne są tematem spornym w kontekście nauk prawnych, jak i psychologicznych (Hołyst, 2003: 126). We współczesnej psychologii odchodzi się od posługiwania terminem „motyw" stosowanym w aspekcie czynników, które inspirują i profilują ludzkie zachowanie, natomiast coraz częściej pojawiają się pojęcia „motywacja", „proces motywacyjny". Proces motywacyjny nie zawsze jest elementem, który zachodzi przy pełnej świadomości sprawcy. Spośród czynników motywacyjnych można wyodrębnić będące elementem podstawowym oraz takie, które pochodzą z głębszego podłoża, stanowiącego o ludzkim działaniu. Idąc za H. Janowską, można wyróżnić motyw pierwotny oraz motyw wtórny (Janowska, 1974: 20-25), zaś K. Gierowski akcentuje rolę motywów bezpośrednich oraz tła motywacyjnego. Do grupy motywów bezpośrednich należą: emocjonalne (zazdrość, poczucie krzywdy, chęć zemsty, permanentne poczucie zagrożenia), psychopatologiczne (urojenia), racjonalne (ekonomiczne, seksualne). Natomiast na tło motywacyjne składają się: czynniki osobowościowe (niedojrzałość emocjonalna, obniżona samoocena) jak również czynniki sytuacyjne (nagła zmiana sytuacji życiowej, problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb fizycznych i psychologicznych, narastający konflikt) (Gierkowski, 1989: 18-20). Nagromadzenie czynników występujących w procesie motywacyjnym może doprowadzić do zachowań agresywnych.

Przejawy agresji są rozpatrywane głównie w aspekcie podziału ról społecznych. W ich świetle mężczyzna jawi się jako obrońca rodziny i wojownik, kobieta natomiast jako opiekunka dzieci i stróż ogniska domowego. Wynikiem takiego rozgraniczenia jest społeczna akceptacja agresywnych zachowań mężczyzn i kontestacja dla analogicznych zachowań kobiet. W świadomości społecznej dopuszczalne jest agresywne zachowanie kobiet tylko i wyłącznie w sytuacji zagrożenia wartości rodzinnych.

Terroryzm to zjawisko, które obecnie cieszy się intensywnym zainteresowaniem badaczy. Sam pojęcie „terroryzm" nie posiada jednoznacznej definicji, pomimo tego, że często jest definiowane (Indecki, 2005: 6). Dominujący wpływ na taki stan rzeczy wywiera dynamika czasowa jak również przestrzenna tego zjawiska. Aktualnie do jego zmian z pewnością przyczynia się swobodny przepływ osób, który zjawisko terroryzmu czyni umiędzynarodowionym. Autonomiczny przepływ osób implikuje także do powstawania znacznych skupisk imigrantów, co pociąga za sobą odcinanie się tych osób od pozostałej części społeczeństwa i zamykanie się w obrębie swoich własnych zwyczajów kulturowych. Skutkiem tego jest min. wzrost przestępczości wśród imigrantów bądź wstępowanie niektórych z nich do organizacji terrorystycznych (Pływaczewski, 2009: 217-218). Należy zauważyć, że zjawisko terroryzmu podlega ciągłym przemianom, dlatego też po-

czynione ustalenia i interpretacje w tym zakresie dokonane w określonym czasie, pomimo niewątpliwej poprawności tracą na znaczeniu (Aleksandrowicz, 2007: 8). Bezspornym przykładem takich przemian jest przyjmowanie kobiet w szeregi organizacji terrorystycznych.

Współczesny terroryzm kojarzony jest przede wszystkim z ugrupowaniami islamskimi oraz mężczyznami. Wykreowany przez mass media wizerunek terrorysty to: mężczyzna, zwykle fanatyk religijny, ubrany w odzież koloru białego lub czarnego, z przepaską na głowie, wyposażony w kałasznikowa i kamizelkę z materiałami wybuchowymi. Jednak, jak poświadczają zaistniałe w ostatnich latach zdarzenia, terrorysta to nie tylko mężczyzna. Przeprowadzony w 2002r. przez czeczeńskie komando atak na moskiewski teatr na Dubrowce ukazał przejmującą rzeczywistość - wśród zamachowców były kobiety, ubrane w czarne burki, które miały na sobie ładunki wybuchowe. Cały glob obiegła informacja o desperackim działaniu „szahidek" (Jusik, 2006: 21-36), kobiet terrorystek.

Istnieją organizacje terrorystyczne, które w swe szeregi chętnie włączają kobiety, jednakże organizacje o pochodzeniu palestyńskim czy czeczeńskim dezaprobują wstępowanie kobiet w świat terroryzmu. W Europie, pomijając Irlandię Północną, niemal każda organizacja terrorystyczna do swoich szeregów wlicza kobiety (Hołyst, 2003: 127).

Przyczyny, które sprzyjają partycypacji kobiet w strukturach organizacji terrorystycznych, wynikają z kilku kontekstów, możemy do nich zaliczyć (Kędzierska, 2011: 144):

- niestabilną sytuację gospodarczą kraju;
- brak perspektyw rozwoju przed młodymi ludźmi;
- patriarchalny charakter ogólnie panującej kultury, wiejskie obyczaje;
- stosowanie przemocy domowej
- wykluczanie kobiety przez rodzinę (ścisły związek z przemocą seksualną);
- względy religijne;
- słabą lub wcale niewystępującą edukacją kobiet.

Jako jeden z głównych aspektów wstępowania kobiet w szeregi organizacji terrorystycznych przyjmuje się dążenie do zemsty (pobudka polityczna w działalności przestępczej kobiet wynika z pragnienia zdobycia władzy dla siebie lub partnera). Zemsta stanowi stereotypowy motyw w przestępczości kobiet. Motywacja o takim charakterze do swojego składu zalicza kilka elementów, z których jeden z uwzględnia zemstę w działaniach odwetowych. Jednostka funkcjonująca w szeregach organizacji terrorystycznej jest zobowiązana swoim działaniem podporządkować się ogółowi, dlatego kobieta, będąc członkiem organizacji, także przyjmuje motywację polityczną jako priorytet. Najczęściej jednak, indywidualne aspiracje kobiety są tożsame z działaniami odwetowymi środowiska polityczno-zbrojnego, do którego ona aktualnie przynależy. Zarówno organizacja, jak też kobieta, będąca jej członkiem, skupiającą się na dokonaniu zemsty na wrogim ugrupowaniu. W związku z powyższym jest jednoznaczne, że korelacja pomię-

dzy motywacją przestępczości kobiet a przesłankami działania organizacji terrorystycznych sprowadza się tylko do motywu zemsty.

W literaturze przedmiotu można odnaleźć stwierdzenie, że jedną z przyczyn wstępowania kobiet do organizacji terrorystycznych może być aspekt miłosny, czyli angaż emocjonalny i podążanie z partnerem (Nacos, 2005: 52). Coraz częściej w mediach pojawiają się informacje o kobietach, zazwyczaj młodych Europejkach, które stają się nowo nawróconymi islamistkami, członkiniami Al-Kaidy i często wychodzą za mąż za muzułmanów. Muriel Degauque to nawrócona na islam Europejka, która jako pierwsza w historii nowożytnej, w listopadzie 2006 roku przeprowadziła zamach samobójczy. Była Belgijką wychowaną na spokojnym przedmieściu nieopodal Brukseli i dorastała w wierze rzymskokatolickiej. Prowadząc auto, wypełnione ładunkami wybuchowymi, wjechała w amerykański patrol w Iraku, raniąc amerykańskiego żołnierza (Von Knop, 2007: 397-414). W ujęciu tradycyjnym, z powodu miłości do dziecka albo partnera, kobiety dopuszczają się popełnienia różnych czynów o charakterze przestępczym. Kłamią, a nawet popełniają morderstwa, ponieważ priorytetem jest dla nich ochrona ukochanej osoby lub zapewnienie jej godnego, dostatniego życia. Czy zatem można twierdzić, że istnieje związek pomiędzy miłością a wstępowaniu kobiet w szeregi organizacji terrorystycznych? Aby odnaleźć prawidłową i jednoznaczną odpowiedź, należałoby przyjrzeć się historiom innych kobiet -terrorystek.

Terroryzm, stosowany przez kobiety cechuje się tendencją wzrastającą. W latach 1985-2006 zostało odnotowanych 225 przypadków zamachów samobójczych, których dokonały kobiety. Żeby zrozumieć stosowany przez nie terroryzm, należy wziąć pod uwagę wielopostaciowość czynników, jakie sprzyjają temu zjawisku. Pośród nich wydają się najistotniejsze takie czynniki jak: indywidualne, organizacyjne i polityczne.

Państwa, w których kobiety odgrywają znaczącą rolę w strukturach organizacji terrorystycznych, to Palestyna i Czeczenia (Von Knop, 2007: 397-414). W centrum zainteresowań kobiet tak jak i mężczyzn, jest władza. Ataki terrorystyczne można przyłączyć do sfery publicznej, czego dowodem jest ich medialny charakter. Już samo zachęcanie mężczyzn do wstępowania i brania czynnego udziału w organizacjach o charakterze terrorystycznym, otwiera kobiecej społeczności wejście w kuluary przestrzeni publicznej. W społecznościach, w których dominuje fundamentalizm, kobieta to osoba drugiej kategorii. „Jako pośredniczki przemocy, kobiety nie są już określane przypisywanymi im ze względu na płeć rolami" (Von Knop, 2007: 397-414). Z uwagi na fakt, iż kobietom brakuje wzorca do naśladowania, jakim mógłby być przykład wyzwolonej przedstawicielki kobiecej społeczności, sądzą, że jedyną drogą prowadzącą je do wolności oraz służącą podniesieniu ich pozycji społecznej, są zachowania o brutalnym zabarwieniu.

MĘCZEŃSTWO DROGĄ DO RAJU.

Terrorystyczny akt samobójczy wywiera ogromny wpływ psychologiczny na ogół społeczeństwa, powoduje strach, często doprowadza do paniki. Jeśli dokonuje go

kobieta, jego wydźwięk społeczny oraz medialność są jeszcze większe. Do 2000 roku zamach samobójczy, który byłby dokonany przez muzułmańską kobietę, był mało prawdopodobny, a profil kamikadze w żaden sposób nie odpowiadał stereotypowi kobiety, która przecież stanowi symbol delikatności, wrażliwości, osoby nieskłonnej do stosowania przemocy. Tego typu stanowisko powodowało, że żeńska część populacji raczej nie była w kręgu zainteresowań policji i w związku, z tym, kobiety rzadziej były przeszukiwane. Sytuacja ta świadczyła o dużej przewadze taktycznej grup terrorystycznych.

W świetle badań naukowych kobiety są bardziej zdeterminowane w dążeniu do celu niż mężczyźni, odznaczają się większą niż oni wytrzymałością na cierpienia fizyczne i psychiczne. Potrafią poświęcić wszystko dla idei, którą uważają za słuszną, szczególnie wówczas, gdy idea staje się sensem ich życia.

Proces radykalizacji i indoktrynacji kobiet, potencjalnych terrorystek ma dość intensywny i wręcz globalny przebieg, a stosowane przeciw niemu środki prewencyjne są mało efektywne. Wynika to min. z faktu, iż zjawisko kobiecego dżihadu nie zostało jeszcze skrupulatnie zbadane. Zamachom samobójczym trudno jest przeciwdziałać, a jeśli wykonawcą jest kobieta, to poziom ich powodzenia wzrasta ogromnie.

Działania terrorystyczne oparte na samobójstwie, których podejmują się kobiety, mogą wynikać z chęci pomsty za śmierć najbliższych członków rodziny - rodziców, męża, braci czy synów. O tego typu motywacji mówią czeczeńskie „Czarne Wdowy" (Kędzierska, 2011: 144). Są to czeczeńskie kobiety, często dziewczęta, niewiele starsze od nastolatek. Były one siostrami, matkami, żonami mudżahedinów, których zabili Rosjanie. Męczeństwo stało się dla nich osobistą zemstą, a jednocześnie świadczy o ich oddaniu fundamentalistycznej ideologii. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych rosyjski kontrwywiad wojskowy, dowodzony przez Siły Federalne Kaukazu, w Groznym, stolicy Czeczenii odkrył bazę szkoleniową, która została utworzoną dla młodych kamikadze. Zgodnie z informacją podana przez kontrwywiad, w bazie mogło zostać przeszkolonych ok. 1500 młodych ludzi, w tym również nieletnich. Szkolenie miało na celu przygotowanie do śmierci męczeńskiej (Jusik, 2006: 21-36).

Wieloaspektowe prace badawcze, których głównymi bohaterkami stały się czarne wdowy, powstały po wspomnianym już wcześniej, spektakularnym zamachu na teatr na Dubrowce. Wśród zamachowców znajdowało się kilka kobiet, które miały na sobie ładunki wybuchowe. Kobiety usiadły wśród widzów, a następnie zagrożono, że w przypadku szturmu na teatr, odpalą one bomby W 2004 roku doszło do ataku na szkołę w Biesłanie. Wtedy to osoby, zdawałoby się, walczące o wolność Czeczenii, dopuściły się niewyobrażalnego okrucieństwa. Terroryści jako zakładników wykorzystali dzieci, które w efekcie finalnym stały się ich ofiarami. Zamach ten, w którym czynnie brały udział dwie kobiety, był przełomem w kwestii oczekiwań terrorystów. Liczyli oni na utożsamienie się ogólnoświatowej opinii publicznej z ich sprawą, a w konsekwencji spotkali się z powszechnym potępieniem. W powszechnej świadomości funkcjonuje pogląd, że kobieca natu-

ra jest przeciwna krzywdzeniu dzieci, jednak rzeczywistość pokazała, że może być zupełnie inaczej. Uczestniczenie kobiet w zamachach samobójczych nadały tej kwestii nowego znaczenia.

Sformułowanie „narzeczone Allaha" prawdopodobnie powstało podczas akcji terrorystycznej, która rozegrała się podczas zajęcia teatru na Dubrowce, kiedy to jeden z terrorystów zawołał: „Gdzie to wesele?"- mając na myśli zamach. Kobiety podczas takiego „wesela" są narzeczonymi Allaha. Jeśli popełnią samobójstwo, idą prosto do nieba (Jusik, 2006: 21-36).

Analizując męczeńską śmierć w kręgu kultury krajów muzułmańskich, należy podkreślić, że taka forma utraty życia często nie jest pochwalana. Wystarczy tu porównać zamachy samobójcze kobiet palestyńskich z samobójczymi zamachami kobiet czeczeńskich. W świadomości Palestyńczyków przynależność do organizacji terrorystycznych jest koniecznością związaną z obowiązkiem interakcji na przemoc ze strony Izraela. Męczennicy są bohaterami, którzy ponieśli śmierć w obronie narodu, a pragnienie oddania życia za Allaha oraz Palestynę jest krzewione w umysłach dzieci już od ich najmłodszych lat. Natomiast w Rosji męczennicy są objęci społecznym milczeniem. Krewni zmarłych kobiet nie opowiadają o ich tragicznej historii. W Palestynie bycie terrorystką-samobójcą jest traktowane jak swoista chwała, w Rosji natomiast, jak największa hańba (Jusik, 2006: 21-36). W innych częściach świata terroryzm samobójczy stosowany przez kobiety traktuje się jako przejaw nowej strategii w walce prowadzonej przez organizacje terrorystyczne. Początkowo terroryzm samobójczy był domeną mężczyzn, dopiero w Czeczenii to właśnie kobiety zainicjowały walkę w tej postaci. Można konkludować, że jest to związane ze swoistym kodeksem honorowym, który obowiązuje w kulturze tego narodu. Zgodnie z nim, śmierć winna być pomszczona śmiercią, a zemsta za wyrządzone krzywdy powinna być jak najszybciej wykonana. Kobiety mogą dokonać aktu zemsty w pojedynkę tylko i wyłącznie w sytuacji, gdy w ich rodzinie nie ma żadnych mężczyzn. Fakt ten, zapewne ma duży wpływ na to, że „czarne wdowy" są kobietami, które straciły mężów lub synów. Aby dokonać szczegółowej analizy postępowania terrorystek z Czeczenii, należy wziąć pod uwagę, specyficzne środowisko, nacechowane okrucieństwem konfliktu rosyjsko- czeczeńskiego, w którym żyją od lat. Motywy działania kobiet terrorystek, pomimo wykazywania wielu cech wspólnych, nie pozwalają na sprecyzowanie jednego, ogólnego, uniwersalnego profilu.

PODSUMOWANIE

Podsumowując powyższe rozważania, trudno jest przychylić się tylko do jednej, z zaprezentowanych w artykule hipotez. Analiza literatury przedmiotu wykazuje, że na kobiety wstępujące w szeregi organizacji terrorystycznych znaczący wpływ ma złożona i skomplikowana interakcja czynników o charakterze psychologicznym, socjologicznym i politycznym, które stanowią konsekwencję traumy i desperacji jak również indoktrynacji religijnej. Każda z tych kobiet dźwiga na sobie bagaż tragicznych doświadczeń, jednak na każdą z nich wpływa zupełnie inna przyczyna, która prowadzi do tak skrajnego zachowania, jakim jest działalność

terrorystyczna. Trudno pogodzić się z faktem, że kobiety, uosobienie wrażliwości, świadomie i dobrowolnie w imię religii czy Allaha stają się morderczyniami innych ludzi, w tym również dzieci, Nic i nikt nie jest w stanie ich usprawiedliwić, ponieważ żadna idea czy religia nie dają przyzwolenia zabijania.

Okoliczności towarzyszące procesowi podatności na fascynację terroryzmem, a w rezultacie podejmowania działań terrorystycznych, są liczne i jednocześnie złożone. Z pewnością nie tworzą także katalogu zamkniętego. Pomimo podjętych licznych prób, wciąż nie udało się stworzyć adekwatnego profilu terrorysty. Kiedy media informują o ataku, który przeprowadziła kobieta, opinia publiczna wyraża zdumienie i zaskoczenie. Bardzo często w życiu takiej kobiety doszukuje się traumatycznych doświadczeń, które budzą u wielu ludzi współczucie. Trauma może stanowić czynnik inicjujący, ale w przypadku mężczyzn może też być czynnikiem decydującym. Jednak opinia publiczna nie odczuwa i nie manifestuje współczucia dla mężczyzny terrorysty. Współczucie dla kobiet jest operatywnie wykorzystywane przez organizacje terrorystyczne, które umacniają swoją pozycję w społeczności referencyjnej. Medialność ataków terrorystycznych promuje sprawę i tym samym zachęca inne kobiety do tego typu działań.

Partycypacja kobiet w szeregach organizacji terrorystycznych wymaga szczególnych analiz psychologicznych. Zamachy samobójcze dokonywane przez palestyńskie kobiety postrzegane są na Bliskim Wschodzie jako akty heroizmu i oddania, natomiast media Zachodnie przedstawiają je jako zachowanie amoralne.

W indywidualnej motywacji kobiecej przestępczości, jak ukazuje artykuł, przewijają się zemsta i miłość. Jednakże te pobudki mogą mieć różne tło motywacyjne i całkowicie odrębny cel fizyczny zamachu. Biorąc pod uwagę tradycyjną przestępczość, można konstatować, że kobieta, w wyniku nagromadzenia negatywnych emocji, zabija zazwyczaj jedną osobę. W przypadku kobiety terrorystki, która w swoim postępowaniu kieruje się zemstą bądź miłością, tło motywacyjne tkwi w głęboko zakorzenionym zwyczaju kulturowym, a cel fizyczny jej działania stanowi zabicie jak największej liczby osób.

W literaturze przedmiotu, prezentowane wyniki badań dość jasno określają przesłanki kierujące mężczyznami, którzy dokonują zamachów terrorystycznych. Wydaje się, że w tym aspekcie kobiecy terroryzm ma zdecydowanie bardziej heterogeniczne oblicze.

BIBLIOGRAFIA

1. Aleksandrowicz, T. (2007). *Współczesny terroryzm międzynarodowy - nowe zagrożenia, nowe wyzwania*. W: J. Szafrański, J. Kosiński, *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania.* Szczytno.
2. Alison, M. (2004). *Women as Agents of Political Violence: Gendering Security*. *Security Dialogue vol 35 nr 4*, 437-463.
3. Berko, A. (2010). *Droga do raju: świat wewnętrzny zamachowców samobójców.* Poznań.
4. Cragin, R. G., Daly, S. A. (2009). *Woman as Terrorism: Mothers, Recruiters and Martyrs.* Santa Barbara, Denve, Oxford.

5. Gierkowski, J. K. (1989). *Motywacja zabójstw.* Kraków.
6. Hołyst, B. (2003). *Psychologia kryminalistyczna.* Warszawa.
7. Indecki, K. (2005). *W sprawie definicji normatywnej terroryzmu*. W: E. W. Pływaczewski, *Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny, terroryzm. W ujęciu praktycznym.* Kraków.
8. Jacques, K., Taylor, P. J. (2013). *Myths and Realities of Female - perpetrates Terrorism*. *Law and Human Behavior vol 37*, strony 35-44.
9. Janowska, H. (1974). *Zabójstwa i ich sprawcy.* Warszawa.
10. Jusik, J. (2006). *Narzeczone Allaha. Terrorystki samobójczynie z Czeczenii.* Katowice.
11. Kędzierska, G. (2011). Kobiety *terrorystki. Etiologia i fenomenologia zamachów samobójczych*. *Przegląd Policyjny nr 2*, str. 144.
12. Moir, A., Jessel, D. (2003). *Płeć mózgu.* Warszawa.
13. Nacos, B. L. (2005). *The Portrayal of Female Terrorist In the media: Similar Framing Patterns In the New Coverage of Women In Politics and In Terrorism.* Routledge Taylor and Francis Group.
14. Nikitorowicz, J. (2007). *Edukacja międzykulturowa.* Gdańsk.
15. Olechnicki, K., Załęcki, P. (2007). *Słownik socjologiczny.* Toruń.
16. Pływaczewski, E. W. (2009). *Relacje pomiędzy zjawiskiem nielegalnej imigracji a przestępczością oraz innymi przejawami zachowań patologicznych w różnych ich postaciach*. W: M. Zdanowicz, *Polska w Schengen.* Białystok.
17. Von Knop, K. (2007). *The Female Jihad: Al Qaeda's Women. Studies In Conflicts and Terrorism.*